

Hørings svar fra Drammen kommune - Forslag til regler om bruk av fysisk inngripen for å avverge at en elev utsetter noen for psykiske krenkelser eller vesentlig forstyrrer undervisningen for andre elever.

Kommunedirektøren synes det er positivt at departementet peker på den vanskelige situasjonen som kan oppstå i klasserommet når en elev har en oppførsel som oppleves truende, trakasserende eller forstyrrende for medelever. Drammen kommune mener det er en fordel å få belyst denne utfordringen, samtidig som forholdet til elevers rett til opplæring og deres integritet vurderes.

Høringsforslaget innebærer en utvidelse av hvilke situasjoner som skal forebygges, meldes fra om og dokumenteres og pålegger ikke ansatte nye plikter til å gripe inn. Dette mener kommunedirektøren er et godt prinsipp. Som det fremgår av høringsnotatet er dette tiltak som kun skal benyttes etter at alle andre tiltak er utprøvd.

Etter den nye opplæringsloven som trådte i kraft 1. august i år, kan ansatte i skolen, leksehjelpen og skolefritidsordningen gripe inn fysisk mot elever for å avverge at en elev (a) krenker en person fysisk eller utsetter seg selv for fysisk fare, (b) skader eiendom eller (c) «viser ei åtfærd som er sterkt fornedrande for eleven sjølv», jf. lovens § 13–4. For at den ansatte skal kunne gripe inn fysisk er det et vilkår at andre tiltak ikke er tilstrekkelige. Videre må inngrepet ikke gå lenger enn nødvendig, og det må stå i et rimelig forhold til de interessene som skal ivaretas.

Høringsforslaget innebærer en utvidelse av denne bestemmelsen, slik at de ansatte også kan bruke fysisk makt når elever utsetter en person for psykiske krenkelser, og når de ødelegger eller vesentlig forstyrrer undervisningen for andre elever.

Tydelige rammer for bruk av fysisk inngripen

Kommunedirektøren støtter at opplæringsloven bør gi tydelige rammer for bruk av fysisk inngripen i skolen. Det er bra at departementet tar hensyn til helheten i klasse miljøet og at hensynet til barns beste tydeliggjøres. Kommunedirektøren mener likevel utfordringene med vold og trusler i skolen først og fremst må søkes løst ved å forsterke forebyggende tiltak.

Drammen kommune støtter forslaget om å gi de ansatte mulighet til å gripe inn fysisk overfor psykiske krenkelser. Psykiske krenkelser er et alvorlig problem i skolen og har et stort skadepotensial for den som utsettes for dette. Det er derfor viktig at ansatte kan stanse en elev som for eksempel roper krenkende skjellsord mot en annen elev.

Departementet understreker at det fysiske inngrepet ikke må gå lenger enn nødvendig og at det må stå i et rimelig forhold til de interessene som skal ivaretas. Drammen kommune støtter dette, men vil samtidig påpeke at det i praksis vil kunne være vanskeligere å vurdere dette ved psykiske krenkelser enn ved fysiske. Dermed kan det være vanskelig for de ansatte å vurdere situasjonen, og hvordan de skal reagere på den.

Kroppsspråk

I høringsnotatet viser departementet til filming og kroppsspråk som eksempler på ikke-verbale psykiske krenkelser, der eksempelet om filming er tydeligere beskrevet i høringsnotatet enn eksempelet om kroppsspråk. Ikke alt kroppsspråk vil være en krenkelse som åpner opp for bruk av fysisk inngripen etter opplæringsloven. Drammen kommune foreslår derfor at departementet presiserer i forarbeidene at det er snakk om «truende» eller «trakasserende» kroppsspråk.

Kommunedirektøren er enig med departementet om at det er viktig å beskytte elevenes læringsmiljø og rett til utdanning. Lærere og andre ansatte i skolen må derfor ha de rammene og verktøyene som er nødvendig for å kunne sikre alle elevene et trygt og godt skole- og læringsmiljø. Forstyrrelser av undervisningen må i utgangspunktet må håndteres med en faglig-pedagogisk tilnærming, og god klasseledelse er det viktigste for å opprettholde ro og orden i undervisningssituasjonen.

Drammen kommune vil understreke at bruk av fysisk inngripen kan oppleves både krenkende og stigmatiserende for eleven som utsettes for det, og at terskelen for å gjennomføre et slikt inngrep derfor må være svært høy og kun benyttes i de tilfeller der det ikke er andre alternativer tilgjengelig.

Drammen kommune vil legge til at en elev som ødelegger eller vesentlig forstyrrer undervisningen for andre elever, kan oppleve stigmatisering og ekskludering som følge av oppførselen sin. Slik sett kan fysiske inngrep som er nødvendig for å avverge at en elev enten ødelegger eller vesentlig forstyrrer undervisningen for andre elever også være i den aktuelle elevens egen interesse. Drammen kommune ber departementet vurdere å si noe om dette i proposisjonen.

Lokale prosedyrer

Kommunedirektøren mener det er bra at departementet tydeliggjør i kap. 6 i høringsnotatet at kommunen og skolen skal legge stor vekt på hvordan skolen samlet sett har en «profesjonell og faglig tilnærming til krevende situasjoner» gjennom forebygging slik at krevende situasjoner ikke oppstår og at tvang og makt reduseres. Det er viktig at det lokalt utarbeides prosedyrer og veiledere til bruk i det systematiske arbeidet på den enkelte enhet.

Omsorgsansvar, alder og modenhet

Kommunedirektøren er enig departementets beskrivelse av omsorgsansvaret i Prop. 62 L, som er tatt inn i høringsnotatets pkt. 6.2.4. Departementet viser her til at elevens alder vil ha betydning for skillet mellom vanlig omsorg og grensesetting og fysisk inngrep. Drammen kommune mener man her konsekvent bør omtale elevens alder og modenhet. Elever med utviklingshemming vil gjerne trenge andre former for omsorg og fysisk grensesetting enn sine jevnaldrende medelever.

Drammen kommune vil derfor foreslå at departementet i proposisjonen bruker uttrykket alder og modenhet.

Dokumentasjon

Kommunedirektøren mener det er viktig og helt nødvendig at fysiske inngrep dokumenteres, både for å kunne etterprøve lovligheten av inngrepet og se omfanget av bruken. Dokumentasjonskravet vil også være viktig for å kunne sette i verk forbyggende tiltak som bidrar til å forhindre at det oppstår situasjoner som gjør det nødvendig å bruke fysisk makt.

Kommunedirektøren opplever at det i spesielle tilfeller er en omfattende oppgave å dokumentere de fysiske inngrepene. Det gjelder spesielt skoler med elever på for eksempel forsterket avdeling. Noen av disse elevene kan ha en gjentakende skadelig atferd som stadig må stoppes med bruk av fysisk makt og tvang. Dette vil typisk gjelde for elever som har eller

oppfyller vilkårene for vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. I slike tilfeller vil et krav om at hver enkelt inngrepshandling skal dokumenteres være vanskelig å gjennomføre.

Kommunedirektøren vil derfor foreslå at departementet vurdere om dokumentasjonskravet i slike tilfeller kan oppfylles ved at skolen lager en plan for den enkelte eleven som inneholder både forebyggende tiltak og beskriver hvilke inngripende tiltak som skal kunne brukes i bestemte situasjoner. Planen må ta utgangspunkt i elevens beste, og lages i samråd med eleven selv og laget rundt eleven. En slik plan vil gi forutsigbarhet og trygghet. Dersom de ansatte må gripe inn fysisk i andre situasjonene enn det som er beskrevet i planen, eller med andre metoder, må dette dokumenteres særskilt.

Drammen kommune mener at kombinasjonen av en plan og dokumentasjon av tiltak utenfor planen, til sammen vil kunne sikre at bruk av fysisk inngripen blir tilstrekkelig dokumentert for denne elevgruppen.

Det er i forslaget vist til at «alle» andre tiltak må være utprøvd før man skal kunne gripe inn fysisk. Det er videre vist til at man ikke skal gå «lenger enn nødvendig». Det må tydeliggjøres fra lovgiver hva det menes med «alle» tiltak og hva som ligger i begrepet «lenger enn nødvendig», slik at det ikke skapes usikkerhet rundt når ansatte i skolen kan gripe inn. Det vil gå mot lovgivers intensjon med innføring av bestemmelsen.

Endring i § 13-4

Departementer ber om høringsinstansenes syn på om ordet «fysisk» skal strykes i nåværende § 13-4 første ledd bokstav a eller om det skal inntas en ny bokstav i bestemmelsen som gir en egen hjemmel til å gripe inn fysisk dersom eleven utsetter noen for psykiske krenkelser.

Drammen kommune støtter at ordet fysisk kan strykes i nåværende § 13-4 første ledd bokstav a. Punktet vil da omfatte både fysisk og psykiske krenkelser.